

مسئولیت متن و شکل بدوش نویسنده مضمون میباشد، عقیده نویسنده لزوماً نظر افغان جرمن آنلاين نمی باشد

۲۰۲۰/۰۸/۱۹

شاه ولی ارین

هغه بدیل چي سوله او د بهرنیانو وتل گړنتي کوي

څو ورځي د مخه مې د بلې لار تر عنوان د سولې په پروسه کې یوه مقاله خپره کړه ، چې هلته د بدیل پر دوو لارو لنډ بحث تر سره شوي و .

تر اوسه د سولې د پروسې په باره یو شمیر ډیرو کسانو په خاص ډول د موجود نظام د مخالفینو له لورې د بدیل په توگه د موقتي ادارې، ځای ناستې حکومت، منځ مهاله اداره، موقتي حکومت، لنډ مهاله اداره، د مصالحې شورا او داسې نور نومونه یاد شوي دي، اما زما له انده هره هغه اداره یا حکومت چې راتگ یې موجود نظام کمزوری کوي او یا د نظام سنتي ماتوي د هیواد له ملي گټو سره خیانت کوي.

نو ځکه له پورتنیو نومونو او مفاهیمو نه افغانان کرکه لري او باور پرې نه شي کولای. د ډاکتر نجیب الله او د هغه وخت د نظام له منځه تلل د موقتي ادارې د جوړیدلو تر نامه، د یو شمېر هیواد پلورونکو او ځاننو عناصرو له لورې چې د ببرک کارمل ډله او د نظار شورا د احمدشاه مسعود په مشرۍ یې په سر کې قرار درلود کودتا تر سره کول، نظام یې رنگول وسلوال ځواک یې منحل کول او د هیواد ټول هست او بود پاکستان ته ډالی کول؛ هغه څه دي چې همدا اوس یې افغان ولس بیا د تکرار اندیښني لري.

د موقتي ادارې د نامه په هکله د افغانستان د ملي اردو رنگیدل د ۱۹۹۲ میلادی کال د جولای میاشت. (مارک جیمیس، ژیره طلا، ژبارن: نور اقا ولیزاده)

په هیواد او ولس مین افغانان د پورته په شان ترڅو حقیقتونو په نظر کې نیولو سره، ځکه د نظام ساتل خپل فرض گڼي او پر هغو لارو فکر کوي چې په نظام او ټولو تشکیلاتو کې د پوره او عملی بدلونونو، اصلاحاتو په نظر کې نیولو سره چې د جگړې د ټولو خواوو باور تر لاسه کړای شي، عملی گامونه واخلي او د نړیوالې ټولني پام هم دي ټکو ته باید را گرزول شي چې تیر وضعیت بیا تکرار نه شي.

زما په اند - نه نړیواله ټولنه، نه افغان حکومت او نه هم طالبان د سولې روانې پروسې ته لېوال او غوښتونکي یې دي. افغان حکومت غواړی چې طالبان د موجود نظام جز وگړزي او طالبان موجود نظام په رسمیت نه پیژني او امریکا دواړو ته سر خوزوي او خپلې موخې ورته ارزښت لري، د افغانانو وژنه او هیواد وړانونه ارزښت نه ورته لري.

زما په اند دا د افغانانو مسؤلیت او دنده ده، هغه که حکومت دی، که طالبان دي، که سیاسيون او هم افغان ولس چې د رواني غمیزې د ختمولو له پاره په یوه منل شوي میکانیزم او یا یوې ادارې سره یوه خوله شي، چې هم نظام وساتل شي، هم د بهرنیو د استعماري سیاستونو نه خلاصون تر لاسه شي او هم دایمي سوله تر لاسه شي.

تیرو ازموینو په ډاگه کړې ده، چې د گډ حکومت په جوړیدو کې هره خوا تل هلي ځلي کوي چې یو د بل په اړوند امتیازات تر لاسه کړي. د بهرنیو تمویلونکو اغیزې پر ځای پاتې کېږي په خاص ډول داسې یو هیواد کې چې ټول امکانات یې بهرنیان اkmالوي سیاسي او اقتصادي استقلالیت ونه لري.

څو ورځي د مخه مې د جمهوري ریاست د تیرو ټاکنو د یوه نوماند ښاغلی نور الرحمن لېوال لیکنه د ځای ناستي حکومت یا ادارې د جوړیدو تر عنوان لاندې په فیسبوک کې ولوستله، چې له ډېرو برخو سره یې موافق نه یم.

د پاڼو شمیره: له 1 تر 3

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینگه کړئ maqalat@afghan-german.de

یادونه: دلیکني د لیکنيزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له رالیږلو مخکې په خیر و لولئ

زما په اند د راتلونکې هغه ادارې په هکله چې موجودیت یې د یو پراخ بنسټه حکومت او دایمي سولې له پاره اړین دي، د جگړې د اړخونو او افغان ولس له لورې د موجوده نظام په شتون کې د یوه لوی عالی صلاحیت لرونکې شورا جوړیدل اړین دی.

د دغې ادارې یا عالی صلاحیت لرونکې شورا جوړیدل او ترکیب په لاندې توګه وړاندیز کوم:

عالی صلاحیت لرونکې لویه شورا یا (اداره):

دغه عالی شورا یا اداره به د یوه کال له پاره په لاندې ترکیب چې د روانو ستونزو د اوارې اسانه او لنډه لار ده جوړیږي:

۱- دیرش (۳۰) تنه غړي به د افغان دولت له لورې د دوي په خوښه معرفي کېږي چې د ښځو، استازیتوب په کې موجود وي.

۲- دیرش (۳۰) تنه غړي به د طالبانو له لورې هم د دوي په خوښه معرفي کېږي چې د ښځو، استازیتوب په کې موجود وي.

۳- یو شپيته (۶۱) تنه به د افغان ولس (خاموش اکثریت) له لورې معرفي کېږي چې د ښځو، استازیتوب په کې موجود وي. همدا ډول په دې کې به د ولس هغه استازي چې د څلویښت کلن ناورین په پېښو کې دخپل کسان نه وي، علمي کادرونه، د پوهنتون استادان، قومي مشران، دیني عالمان، د ښځو او ځوانانو استازي، د مدني ټولنو غړي، د ملي دموکراتیکو سازمانونو او ټولنیزو نهادونو استازي، لیکوالان، ژورنالستان، شاعران او فرهنگي شخصیتونه، د معلولینو، معیبنو او د شهیدانو د کورنیو استازي باید په کې هم شامل وي، چې له پورتنی ترکیب نه پنځوس سلنه یې هم د بهر میشتو افغانانو نه وي، باید معرفي شي.

د دغو درې واړه اړخونه جمع (۱۲۱) تنه، هغه عالی شورا ده چې د دوي تر مشورې لاندې به د یوه کال له پاره د نظام په چارو کې اصلاحات، ادلون بدلون د حکومت او وزیرانو او خپلواکو ادارو تعینات تر سره کېږي. د دولت او حکومت جوړښت او بڼه به د یوه کال له پاره د همدې شورا له لارې تر سره کېږي.

د دولت نور ارکان به په لاندې ډول د همدې لویې شورا له لورې معرفي کېږي:

د همدې یوه کال لپاره به قاضی القضاات، لویې څارنوال، د دفاع وزیر، د کورنیو چارو وزیر، د ملي امنیت وزیر، د مالیې وزیر د بهرنیو چارو وزیر، د اطلاعاتو او فرهنگ وزیر، د افغانستان بانک عمومي رئیس به د دریمې کتګورۍ یانې د ولس د استازو له لورې معرفي کېږي او د شورا د غړو اکثریت به تر لاسه کوي.

پاتې وزارتونه او خپلواکه ادارې به په مساوي ډول د دوو نورو کتګوریو یانې دولت او طالبانو تر منځ ویشل کېږي دغه معرفي شوي کسان به د شورا د غړو اکثریت تر لاسه کوي.

همدا ډول به دغه شورا د خپل ترکیب نه لاندې کمیټې د چارو د سمون له پاره جوړوي:

۱- په اساسي قانون او نورو قوانینو کې د اصلاحاتو او سنلو کمیټه.

۲- په مسلحو قواو کې د اصلاحاتو او د طالبانو د وسلوال ځواک د ادغام کمیټه.

۳- د شخصي او عامه ملکیتونو د خوندیتوب، د دولتي چارواکو، نورو زورواکو له لورې د ځمکو د غصب او فساد د تثبیت او ارزیابي کمیټه.

۴- د بودیجوي سکتورونو د لورتیا او تشکیلاتي جوړښتونو د معیاري کولو او اقتصادي سپما کمیټه.

۵- د هیواد د بندرونو او په خاص ډول د هیواد نه د وتلو او راننوتلو د کنترول کمیټه.

۶- د راتلونکې انتخابي جمهوري ریاست، پارلماني، ولایتي او ولسوالیو شوراګانو له پاره د ټاکنو د چارو او کمیسیونونو د ټاکنو کمیټه.

په پورتنیو کمیټو کې به هم د شورا د تشکیل په نظر کې نیولو سره د هرې کتګورې برخه په نظر کې نیول کېږي.

د پاڼو شمېره: له 2 تر 3

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته راښوولې. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de

یادونه: دلېکنې د لیکنیزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده، هيله من یو خپله لیکنه له رالیږلو مخکې په څېر و لولئ

د پورتنيو کمیتو د کار په لمریتویونو کې لاندې مسایل مهم دي:

د اساسي قانون ځینی مواد چې د پوښتنې وړ دي او یو څه ستونزې لري. په مسلحو ځواکونو کې اصلاحات، تغیرات، د طالبانو د ځواکونو ځای پر ځای کول، وسلوال ځواکونه تقویه کول او د سیاسي، تنظیمي کیدو مخنیوي یې. د ملکیتونو خونديتوب، د دولتي، شخصي او زورواکو د ملکیت او دارائي کنترول او د مجریمینو معرفي کول امنیتي ارگانونو او قضائي برخو ته د حساب ورکولو له پاره. د بی کچې تشکیلاتو بررسی کول، ملغا کول، د هیواد د مالي او اقتصادي بودیجې د تقوی او خود کفائي په خاطر. د مثال په توگه ټول سلا کاراران، چې په هر ډول تشکیلاتو کې وي ملغا کول. د ټولو په نوم د اضافي شوراگانو او نهادونو لغوه چې د سیاسي موخو په خاطر جوړې شوي دي، د ولسي جرگې مشرانو جرگې او نورو سیستمونو ملغا او دندې یې د ډیرو اړتیاوو په حالت کې د همدې لویي یوسلو یو ویش (۱۲۱) کسيزی شورا له لارې تر سره کول. چې دغه کار له یوه خوا د هیواد د مالي بودیجې د احیا کولو، خود کفائي کولو په لار کې مرسته کوي او له بل پلوه د بهرنیو د اقتصادي استعمال له اغیزو نه مو سوکه، سوکه راخلاصوي.

زما په اند ټول هغه غیر ضروري اضافي نا کاره تشکیلات چې د ۱۳۵۸ لمریز کال د شوروی اتحاد د یرغل وروسته او بیا د ۲۰۰۱ میلادی کال د امریکا او نړیوالې ټولني له لوري جوړ شوي د افغاني ټولني له اقتصادي وضعیت سره سمون نه لري باید ملغا وکړل شي.

د هیواد د بندرونو کنترول ځکه اړین دي چې د هیواد دښمنان به د خپلو خیانتونو له ویرې په تېښته شي مالي منابع به وتښتوي او د ولس له حساب نه به ځان خلاص کړي، نو ځکه ځینی استراري بندیزونه حتمي دي.

نوب:

تشکیلاتي سیستمونه او د لوړو ادارو تشکیل به د همدې یوسلو یو ویش (۱۲۱) کسيزی شورا د غړو او یا د دوي د وړاندیزونو پر اساس د وړاندیز شوي ترکیب په نظر کې نیولو سره جوړیږي.

جوړه شوي اداره یا حکومت به د خپلو جوړو شوو تشکیلاتو له مخې د یوه کال له پاره د حکومت، دولت، نظام او نورو جوړښتونو ټولې چارې رهبري کوي او د یوه کال د ننه کې به د انتخابي حکومت د منځته راتلو له پاره لار هواروي.

د غه اداره یا حکومت د چارو د ښه تنظیم، د سولې د پروسې او دایمي اوربند د پوره تطبیق، په هیواد کې د بهرنیو او کورنیو د سولې د دښمنانو د ښمنانه عمل او تیريو د مخنیوي. د هیواد د وسلوال ځواک د ښه تنظیم له پاره د یوه کال په موده کې د یو نړیوال سوله ساتي ځواک شتون اړین دی چې د اسلامي هیوادو نه جوړ او رهبري یې د اسلامي غړو هیوادو د کنفرانس او ملگرو ملتونو تر مشرې لاندې صورت ومومي.

بله ډیره اړینه موضوع د نړیوالې ټولني نظارت، مالي تضمینونه او مرستې دي چې په هیواد کې هم د یو کلن حکومت او بیا وروسته د ټول شموله انتخابي حکومت له لومړۍ او دویمې دورې سره یې تر سره کړي، نو ځکه د دغه حکومت یا ادارې تر څنګ د یوې نړیوالې مرستندوي کمیتې شتون حتمي دي چې په ترکیب کې یې، د امریکا، روسیې، چین، کاناډا، جاپان، استرلیا، جرمني، انگلستان، هند، سعودي عرب، قطر، گاونډیو هیوادو پاکستان، ایران، تاجکستان، ازبکستان، ترکمنستان، اروپایي اتحاد، اسلامي کنفرانس، ملگرو ملتونو استازی شامل وي.

اوس هم یو وار بیا پر طالبانو او افغان حکومت غږ کوم، که چیرې دغه دواړه خواوې په هیواد کې د دایمي او واقیعي سولې د پروسې د عملي کولو په لار کې صادقانه او په رښتیني توگه غواړي، نو گډ حکومت دې سره جوړ کړي، یو له بل نه د امتیازاتو د اخستلو نه دې تیر شي، تر څو بهرنیان دې ته اړ ویشل شي چې هیواد مو پریردي او په خپله ولاړ شي. مگر که چیرې دغه دواړه خواوې سره نه جوړیږي، بیا نو بله تر ټولو اسانه او عملي لار همدا ده، چې پورته یې وړاندیز شوی دی.

باید وویل شي چې د ولس د استازو ونډه په دغه پروسه کې خورا د اهمیت او مثبتو اغیزو وړ ده. نو ځکه هغه استازي چې د افغان ولس له لوري معرفي کیږي، باید سپیڅلي، په هیواد او خلکو مین، د هیواد ملي گټو ته ژمن شخصیتونه وي او د هیواد په تیرو څلویښت کلنو ناخوالو کې یې برخه اخیستې نه وي، ځکه په دغه پروسه کې د الله پاک په مرسته د دوي نقش او بی پرې مثبت رول د هیواد د برخلیک ټاکنوکی رول لوبولی شي.

سوله زموږ د هیوادوالو حق دی!

د پاڼو شمیره: له 3 تر 3

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته راښوولې. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de

یادونه: دلپکنی د لیکنیزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده، هیله من یو خپله لیکنه له رالیږلو مخکې په څیر و لولئ